

Zeitschrift: Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum
Herausgeber: Litteris Conradi Orellii et Soc.
Band: - (1746)
Heft: 4

Artikel: I. Georgii Altmanni, [...], exercitatio philologico-critica de , in Matth. cap. XVI. vers. 18
Autor: Altmann, J. Georg
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-394586>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 24.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

J. GEORGII ALTMANNI,

Ling. Græc. & Ethic. in Acad. Bernensi Professoris

Exercitatio Philologico-Critica

De

ΠΥΛΑΙΣ ΑΔΟΥ,

In MATTH. Cap. XVI. Vers. 18.

Argumentum.

§. I. Observationes quædam generales totum hunc locum Classicum spectantes.

§. II. Communis hujus loci explicatio proponitur.

§. III. Eadem examinatur, atque doctorum contra eam objectiones adferuntur.

§. IV. Grotii & aliorum hypotheses, qui per portas inferni mortem intelligunt describuntur.

§. V. Difficultates circa hanc sententiam exhibentur.

§. VI. Ewaldi Sententia de portis castrorum propo-
nitur & refellitur.

§. VII. Nostra Sententia proponitur, atque ad eam stabiliendam tria requiruntur. Primo quidem quod apud Scriptores commune sit urbes per portas denotare, per Synecdochē partis pro toto. Secundo, quod $\ddot{\alpha}\delta\eta\varsigma$ apud Scriptores sacros & profanos non *mortem* vel *sepulchrum* tantum, sed *infernum* proprie dictum significet. Tertio quod non insolitum sit apud Scriptores per *portas inferni*, locum malorum spirituum denotare. Prima harum propositionum adductis exemplis probatur. Quid *somni portæ* obiter exponitur.

§. VIII. Gentilium communis de inferno opinio describitur, eosque hunc locum per $\ddot{\alpha}\delta\eta\varsigma$ denotasse adductis testimoniis probatur. Loc. Luc. XVI : 23. exponitur & a mala quorundam explicatione vindicatur.

§. IX. Locum esse aliquem, in quo Spiritus malorum hominum a corporibus separati pœnas fuerent, omnibus gentilibus promiscue erat cognitum. Quid Latini per *Januam & ostia Acherontis* intellexerint docetur. Locus *Plauti & Lucretii* explicatur. *Homeri* in eandem rem testimonia producuntur, & explanantur: Argumenta *Windeti* pro nostra sententia adducuntur.

§. X. Quæ in Dissertatione dicta sunt, in summani contrahuntur. *Pfaffius* laudatur.

§. XI. Locus *Diog. Laertii* de $\pi\upsilon\lambda\alpha\iota\varsigma$ $\ddot{\alpha}\delta\varsigma$ mentionem faciens examinatur & quæ ejus vera lectio esse possit conjectura affertur & argumentis firmatur. Ratio quare Pythagorici ab usu fabarum abstinuerint affertur.

§. I.

ANIMUS non est, locum classicum, ex quo pauca tantum Verba expendere & accuratori examini subjicere est animus, a nova Sedis Romanæ interpretatione vindicare: Factum id dudum a tanto doctorum Virorum globo, ut illud esset actum agere, & laborem perficere ad nihil conducentem: ad quid enim valet Veritas, & ad quid profundt argumenta, cum honoris lubido, cum lucri ardor contrarium suadent? & hinc mihi facile persuadeo, quod si ipse Apostolus Petrus ex mortuis redditurus esset, ut Romæ verum sensum Verborum Christi Pontifici exponat, quod non solum Apostolica auctoritate nihil profecturus esset, sed quod insuper ei parum tutum foret, in loco vivere, in quo primam Dignitatem Papalem sustinuisse dicitur; quamdiu enim de interpretatione hujus loci, quam ei proceres purpurati Curiæ Romanæ affingunt, exclamare possumus illud Petronianum, *babet hæc res panem*, Spes certe nulla est, illos homines veritatem cum tot divitarum periculo professuros. Sed ponamus pro momento, per Petrum Apostolum Petrum significari, ponamus Petrum Romæ fuisse, quid tum? Ubi primatus Petri? & quo pacto exsculpi poterit successorum auctoritas & præ reliquis Episcopis eminentia? Annon Servator noster reliquis Apostolis eandem concessit cum Petro potestatem, antequam in Cœlum rediret post suam resurrectionem? An non eadem dona Spiritus Sancti, eandem miracula exhibendi, eandem peccata remittendi potentiam & auctoritatem reliquis contulit Apostolis? Hinc certe, qui a præconceptis opinionibus & præjudiciis

auctoritatis & infantiae est immunis, ridebit si videat, quam infirmo stet talo tota Ecclesiæ Romanæ auctoritas, si ejus fundamentum ex verbis Christi velimus fulcire & exsculpere; omnis ideo tremendæ Sedis Papalis potentia, robur & splendorem suum derivat ex longo annorum usu, ex Regum & Principum cœcitate & ignorantia, & ex innumerabili monachorum multitudine, qui longo agmine & junctis phalangibus Sanctissimi Pontificis Cathedram defendunt & muniunt, & quid dicturus esset Petrus, pauper dum viveret piscator, si visurus esset magnum Principem politicum, auro argentoque locupletem, in maximo Splendore viventem, qui se ejus Successorem vocat; Plura jam effluxere secula, ex quibus quæstio non amplius agitatur, quæ debeat esse doctrina illorum, qui Servi Christi & Apostolorum Successores audiunt, vel quæ sit mens verborum Servatoris nostri, sed quid conduceat ad acquisitionis illas opes & splendorem augendum & defendendum. Nihil certe impudentius quam aſſclarum Curiæ Romanæ in hunc locum interpretationes, unicam *JOH. HARDUINI* in Commentari in N. T. p. m. 62. adscribere placet, quæ certe talis est, ut mihi persuadeam, virum doctum sibi a risu vix temperasse cum eam chartæ mandaret. *Gallice haud incongrue hunc locum sic interpretabere.*
Tu es un rocher, bien ferme, & sur cette fermeté qui ne manquera jamais à tes successeurs par mes soins, j'edifierai mon eglise, jusqu'à la fin des siecles. Mitterimus ideo quæ in hunc locum dici possent, cum difficultatem nullam patiatur ab omnibus qui sensum Scripturæ simplicem & genuinum sectantur & amant, de una hac quæſtione erimus solliciti,
quid

quid per *Portas inferni* sit intelligendum, & an illa phrasis Hebraismum redoleat, an vero illa tutius & commodius aliunde explanari possit, & undenam illa petenda.

§. II. Antequam vero nostram exponamus sententiam, brevibus tantum verbis adducendæ doctorum virorum explicationes, quibus præmissis nostram subjungemus, ut hoc modo collatis inter se diversis interpretationibus bono lectori pateat, quæ ad sensum apertum fundendum eligi possit commodissima. Communissima Sententia ad hanc phrasin ea est, quam dudum suam fecerunt Viri plurimi pietate & doctrina illustres, *Bullingerus*, *Musculus*, *Pareus* aliquique quorum major est numerus, quos etiam sequuntur posteriores multi, qui statuerunt quod sit allusio ad consuetudinem Veterum, qui in Portis urbium sua habebant consilia, quia in Portis apud veteres erant præcipua urbium munimenta ac propugnacula; In hanc sententiam etiam declinat *GLASSIUS* Philolog. Sacr. Lib. 5. Cap. 12. p. m. 1848. *Portæ inferorum* inquit, quorum mentio Matth. XVI: 18. denotant consilia, machinationes, ac potestatem diaboli, & omnium ejus ministrorum, hæreticorum videlicet & tyrannorum, ratione similitudinis deducta, quod in portis olim judicia & consultationes exercebantur, & quod portæ ac muri urbis munimentum maximum præstarent. Hanc explicationem sibi melius exornandam summis *OLEARIUS*, in Observat. ad Matth. p. m. 452. cuius verba hæc sunt. *Speciale* habet Ecclesia Christi privilegium, erit enim illa firma, immota, & portæ inferni non prævalebunt ei, id sine ambage explicari posse existimarem, cum haud paulo

maiore tamen quam vulgo fieri solet emphasi; nempe circa portas urbium solet esse certamen, hinc etiam portæ commununtur quam maxime, atque armis & præsidiiis armantur. Portæ bene munitæ & instructæ πάτισχύσονται, valent contra impugnantium vim irritosque eorum conatus frangunt & retundunt; sic igitur Christus hoc loco civitatem Dei & civitatem Diaboli sibi opponit invicem, illam supra petram fundatam, locoque forti & edito contra omnes hostium insultus tutam; hanc πύλαις suis quidem instructam etiam, munimentis & præsidiiis ornatam, sed quæ nihil valeant contra opes & virtutem civitatis Dei.

§. III. Brevibus exposuimus communem & vulgariter receptam ad hunc locum explicandum sententiam, quibus autem illa prematur objecti-
onibus & difficultatibus jam docuerunt Viri doctissimi, ERASMUS SCHMIDIUS in Commentar.
in h. l. & JOH. CAMERO in *Myrothec. Evang.*
p. 30. dabimus ipsa doctorum virorum verba,
ita enim SCHMIDIUS p. 241. Notar. in N. T.
Quicquid demum intelligamus per Portas Inferni, certum
tamen semper manet, illas esse partem oppugnantem,
& quomodo hæc forma loquendi congruit? *Quis enim*
unquam dixerit Portas Constantinopolitanas in Thracia,
etiam firmissimas, oppugnare, nedium expugnare posse vel
patentem aliquem Hungariæ vicum? *Quid ad nos*
sedem Imperatoris Turcarum esse munitissimam? *Illa*
quatenus ita munita est, per tantum intervallum nos
nihil lædet, neque enim portæ solent aut possunt alios
oppugnare vel vincere, sed oppugnantibus & vincere
cupientibus resistere, esset ideo forma loquendi ἀνυγός,
qualis Filio Dei, Λόγῳ & sapientiæ Patris Cælejis
affungi nec potest nec debet. Consimilem plane cri-
sin

sin in receptam hujus phraseōs explicationem strin-
git CAMERO l. c. quam ipsius verbis licet lon-
giorem exprimemus. Non satis constat, quid hæ
sint, quas notat Dominus, inferorum portæ, alii volunt
sic describi Satanæ vim & robur in oppugnanda Ec-
clesia, portas scil. esse urbium munimenta, itaque apte
sic Diaboli potentiam designari; at vero neque portas,
si proprio loqui velimus, dicemus urbium munimenta,
non est hic portarum usus; moenia & fossa & vallum
& agger id præstant; portæ muniuntur non ipsæ mu-
niunt. Neque vero ut maxime portæ munimenta sint,
oppugnacula sunt, unde impetus fiat in urbem, sed
sunt propugnacula potius, hic vero non propugnantum,
sed oppugnantum hostium vis & robur describitur. Nec
MALDONATI potest procedere explicatio, qui putavit
per portas inferni intelligendam esse non eam vim, quam
Satanas Ecclesiæ inferret, sed eam, qua se tuetur;
Verum nec sic quidem liquet, quas Christus portas infe-
rorum dixerit, nam κατισχύειν non est obsecorum, sed
obsidentium, qui que vim inferunt potius quam illatam
prohibent & defendunt. Quid quod Ecclesia hic do-
mui comparatur? at quis dixerit domum seu ædificium
oppugnare? obsidetur quidem & oppugnatur, & capi-
tur, at nec capit, nec oppugnat, neque vero obsidet;
Quam ob rem aliis alio referre hæc visum, nimirum
olim in urbium portis consilia habebantur, & jus di-
ctum. An igitur portarum nomine technæ & fraudes
Diabolicæ, quibus Ecclesiæ gravius semper quam aperta
vi nocitum est, intelliguntur? Sed ne sic quidem
constat ratio, nempe κατισχύειν non usque adeo apte,
cum de consiliis agitur, usurpatur, virium potius &
roboris est κατισχύειν, quod si ea Christi mens fuisset,
haud dubie ἐπαπτόστοι non vero & κατισχύσασι
dixisset, deinde vero legimus quidem jus dictum in

portis, etiam habitos Conventus, at consilia arcana non vulganda in iis agitata, id vero nescio an quis observarit. Ex his jam facile legenti manifestum est, quod communis: ad hunc quem præ manibus habemus locum explicandum sententia, tales secum ferat difficultates, quæ nos cogunt ad aliam viam inveniendam, per quam sensus verborum Christi fiat apertus, planus & perspicuus, hoc autem a nobis tentabitur, postquam reliquæ doctorum sententiæ prius a nobis fuerint expositæ.

§. IV. Primus, quantum quidem nobis constat, fuit inter recentiores Vir illustris HUGO GROTIUS, qui per Portas Inferni mortem intelligendam esse afferuit, cuius vestigia mox premebant plurimi alii, ita vero GROTIUS Comentar. ad h. l. differit: *De Diaboli aut etiam improborum molitionibus tanto consensu hunc locum exponi valde miror; nusquam enim reperio ἄδε vocem neque apud Hellenistas, neque apud Novi Fæderis Scriptores in alia significatione quam aut mortis, aut status post mortem, quæ sunt inter se affinia.* Ab interpretibus, quos in hac parte sequuntur Apostoli, לֹא שׁ verti per ἀδιν a multis jam observatum est, atque hanc suam sententiam prolixè variis testimoniis, ex versione Tῶν LXX, tum etiam ex profanis auctoribus probat & illustrat, quæ exscribere nostrum non est. Eandem sententiam etiam suam fecerunt viri alii doctissimi, quos inter est CAMERO, jam supra a nobis laudatus, cuius verba Myrothec. Evang. p. 31. hæc sunt. *Quid igitur supereft, quam ut ipsam consulamus Scripturam, sui interpretem minime fallacem, & extat similis locutio Jobi XXXVIII: 17. Psalm. IX: 14. & eadem Esaiæ XXXVIII: 10.*

Quæ

Quæ autem sit hujus locutionis vis & significatio iis in locis, nemini est obscurum, nempe sic notatur vis mortis & sepulchri in miseros mortales. Affinis est huic locutioni illa חַבְלִי פּוֹת funes mortis circumdede-runt me Psalm. XVIII: 46 & CXVI: 3. hyperbole splendidissima, hoc est, perieram obrutus jam in sepulchro, humo superaggesia, & quasi vinculis in carcere constrictus; & sic notatur supremum mortis imperium & vis summa, ultra siquidem quod agat, nihil habet; Hæc ergo Christi hoc in loco mens fuisse vide-tur, jaceant fideles ad breve tempus demortui, mors in illos dominetur, exerceat jus suum, in sepulchro veluti in carcere eos teneat conclusos, & vinculis quasi constrictos, haud tamen usque & usque obtinebit, va-lebit quidem certe, sed non prævalebit. Hanc explica-tionem etiam arripuit & suam fecit JOH. CLE-RICUS in notis suis ad *Hammondi Commentaria* N. F. p. 130. quiique iisdem pro assertione hac pugnat argumentis, quibus Grotius & Camero jam usi fuerant, hinc etiam verba ejus citare super-vacaneum esse existimamus: nec alienum se ab hac explicatione fatetur JOHANNES HARDUI-NUS in *Commentar. ad N. T.* p. m. 62. plures adhuc afferre necesse non est.

§. V. Si jam accuratori examini hanc *Grotii & Cameronis explicandi rationem subjiciamus*, fa-cile certe deprehendemus, illam talem esse, quæ Verbis Servatoris nostri, in quibus firmitatem & stabilitatem Ecclesiæ suæ contra omnes hostium assultus promittit, non satisfaciat, notandum enim quod Christus hoc loco Ecclesiam suam pro-ponat ut Civitatem in excelsa & firmissima rupe collocatam, quæ equidem crebris imo perpetuis

hostium conatibus, technis atque acerrimis op-
pugnationibus esset exposita, in quam vero om-
nis inimica vis & tentamina frustra & irrito co-
natu incursura essent, & si totum hunc locum
probe inspiciamus, videbimus quod Civitas Dei
& Civitas Diaboli in hoc, ut in plurimis aliis
Scripturæ locis, sibi opponantur: Civitas Dei
in firma & inconcussa rupe est posita, pacem ha-
bens in se & cum aliis; Civitas Diaboli, quæ est
regnum tenebrarum, est turbida, bellum perpe-
tuum agens contra regnum Christi & fidelium;
Illam inhabitat Semen mulieris; hanc Semen Ser-
pentis; Belial & Christus sibi opponuntur, tan-
quam duces & imperatores cohortis contrariæ &
adversæ sibi invicem, & ideo Deo hujus mundi
opponitur Christus, 2. Cor. IV: 4. Arma justi-
tiæ & Diaboli sunt sibi invicem adversa, teste Paulo
Rom. XIII: 12. ut ad hunc locum etiam recte
notavit *Ewaldus Embl. sacr. Lib: 4. Exercit: 3.*
atque hæc consideratio etiam permovit Celeberr.
JOHANNEM ALBERTI quare in Observat. ad
h. l. p. 110. a sententia Grotii & Cameronis re-
cederet, dicit enim; *Non enim existimem, Chri-
stum hic præcipue & directe credentes erigere voluisse in
spem beatæ resurrectionis, iisque immunitatem a mortis
& sepulchri imperio ob oculos proponere.* Observan-
dum insuper, quod doctor cœlestis nos instruat,
quæ fata Civitas Dei habitura esset in hac terra,
non autem, quis fidelium finis & exitus futurus
esset, si ex Ecclesia militante ad triumphantem
transituri essent, sunt ideo hæc verba prophetica
& consolatoria ad Cœtum electorum, cui pug-
nandum & decertandum bonum certamen quam-
diu in hac terra vivunt, adversus mundum & Di-
abo-

abolum, qui sunt perpetui & indefessi hostes Civitatis Christi in hac terra, sed licet isti adversarii sint fortes, astuti, indefessi, nihilominus tamen certam victoriam addicit & promittit Servator, quia est fortior omnibus inimicis. Ratio vero quare Viri quidam doctissimi per *Portas Inferni* mortem intelligent, haud dubie hæc tantum est, quia non satis expenderunt, quod πύλαι ἀδες non mortem tantum, sed etiam locum damnatorum & immundorum Spirituum sæpe significant, ut postea a nobis probandum erit; facile equidem concedimus, quod ἀδες frequentissime apud Scriptores sacros & profanos Mortem & sepulchrum deuotet, ut id frequentissimis locis a *Grotio*, *Camerone*, *Clerico* & *Elsnero* fuit probatum; cum autem alia e contra etiam produci possint, quæ *infernum* proprie dictum & statum mortuorum exhibent, ea in hoc loco nobis adoptanda est Significatio, quæ Scopo Servatoris nostri loquentis est convenientissima, nec dubitamus, quin etiam illi interpres; qui per *Portas Inferni* mortem & sepulchrum tantum intelligunt, suam relicturi fuissent sententiam, si illis talia in promptu fuissent testimonia, quibus liquide probatur, quod ex sensu veterum Scriptorum carcer Spirituum & regnum tenebrarum per ἀδεν intelligendum sit. Alios movit versio septuaginta viralis, quæ שעריו שאול per πύλας ἀδες reddere solet, in quorum numero est etiam Cl. SALCHLINUS haut ita pridem cum omnium bonorum mœrore nobis ereptus, Collega noster desideratissimus in *Observationibus in N. T.* ex *Pindaro desuntis* p. 240, sed pace doctotum Virorum dictum sit, quod necessarium nullatenus videatur ad Versionem Græcam vel Hebraismum consuere,

gere, quoties phrasis aliqua rarer N. Fœderis occurrit, cuius similia extant exempla apud probatos Græcorum Scriptores, ex quibus genuinus ejus sensus commode potest exponi & probari.

§. VI. Antequam autem nostram exponamus & probemus mentem examinanda adhuc Viri doctissimi, magnique in emblematis fingendis ac refingendis artificis *Wilb. Ern: EWALDI* sententiā, quam in prolixa de *Portis Inferorum* exercitatione. Lib. IV. Emblemat: p. 344. & seqq. exposuit, & in qua id agit, ut probet allusionem esse in verbis Christi ad *Portas Castrorum*, verba ejus p. 346. hæc sunt. *Quoniam vero plurimi interpres, difficultates movent circa vocem κατισχύω, quomodo hæc portis active tribui queant, quæ illis passive tantum convenient, observamus in specie hic respici posse ad Portas Castrorum, quarum frequens apud antiquos mentio, jam vero si Portas Castrorum per Syneccochen usitatissimam pro ipsis Castris sumamus, omnia elegantissime fluent, & vocis κατισχύω significatiōni activæ optime consuletur, quando hic portis tribuitur, præpriis cum regnum tenebrarum consideretur in Scriptis sacris instar castrorum adversiorum exercitui Jehovæ spirituali.* Hæc equidem docte dicuntur, sed difficultates non tollunt, cum eadem hic obveniant, quas Camero & Schmidius de Portis urbium annotarunt, cum certe nec portæ castrorum oppugnare soleant; adde quod Castrorum portæ nihil aliud fuerint, ut videmus ex *Livio* Lib. 40. Cap. 27. quam quatuor Spatia, quæ Valla circum Castra secabant, per quæ dabatur ingressus & egressus ex castris, ita quidem ut Portæ Castrorum nihil aliud fuerint quam latiores viæ.

Jam

Jam si porro spectemus, quod hæc allusio sit obscurior & nimis longe petita rationes sufficientes defunt, quæ nobis persuadeant, Virum doctum modum invenisse, quo obvenientes difficultates ac objectiones feliciter solvi possint.

§. VII. Id nunc agendum, ut nostram exponamus & probemus Sententiam, qua probare conabimur per πύλας ἄδει intelligendam esse totius infernalis exercitus vim & machinationes, & id quidem ex familiari Scriptoribus sacris & exoticis loquendi consuetudine, id autem ut fiat feliciter, rescissis omnibus quæ moveri possent difficultibus, probanda potissimum tria, I. Per portas apud Scriptores sacros & profanos intelligi integras Civitates vel Imperia. II. "Ἄδην ex communi Scriptorum sensu frequentissime denotare regnum tenebrarum & immundorum Spirituum. III. Apud Auctores Græcos πύλας ἄδει significare carcerem animarum infelicium & Dæmoniorum, quæ si probata fuerint liquidis Veterum testimoniiis, planum & certum erit Salvatoris nostri loquendi rationem non tantum suisce claram & ab omni Hebraismo liberam, sed illam talem esse, ut Græci & Hellenistæ facile exinde discere & colligere potuerint, per Portas Inferni nihil aliud subaudiri potuisse, quam Cacodæmonis potestatem & malorum hominum, qui infausti hujus Spiritus dictamina suscipiunt & sequuntur. Probandum ideo primo loco, per metonymicam hanc loquendi rationem, integras Civitates vel Regna apud Scriptores significari, atque hæc loquendi ratio sacris & profanis satis est familiaris, in Psalm. XXIV: 7. *Elevate portæ capita vestra,* ubi haud dubie integræ

tegræ regiones & dominationes intelligendæ sunt.
 Esaj. LX : 18. *Vocabis salutem muros tuos, & portas tuas laudem.* Quæ verba ita explicat magnus Scripturæ interpres CAMP. VITRINGA in suo Commentar. ad h. l. *Portæ & muri pro ipsa urbe sumuntur, cujus hoc singulare esset attributum ut quot quot muris ejus inclusi essent homines, positi essent in statu Salutis & Securitatis, quia Civitas gauderet divina defensione, præsidio & singulari providentia, ita ut ipsa salus in Civitate adestet, plus mysterii hic non sector.* Quæ etiam communis hæc loquendi ratio movit LXX ut *portas pro urbe transferrent;* quia sensus idem, cujus rei exemplum habemus Jerem. XLIV : 6. sed plura exempla suppeditabit Abr. TROMMIUS in Concord. Græc. versionis τῶν LXX. p. 387. Tom. 2. & qui plura exempla ex sacris desiderat, in quibus Porta pro urbe vel Civitate ponitur evolvat Sal. GLASSII Philolog. Sacr: Lib. V. Tract. I: Cap. 17. p. m. 1931. Apud profanos auctores exempla etiam sunt frequentiora, ita JUVENAL. Sat. XI. 124.

- - - *quos mittit porta Syenes
 Et Mauri celeres, & Mauro obscurior Indus.*

Hic Satyricus portam Syenes ponit pro ipsa Syene, quæ erat Urbs Ægypti in Æthiopiæ Confinibus ad Nilum sita; sic etiam VALER. FLACCUS, Argonautic. Lib. I. 676. portas pro urbe posuit.

- - - *da reddere terris
 Has animas, patriæque amplecti limine portæ*

Nec aliter Ann. LUCANUS, Pharsal. Lib. II: 704.

*Ergo hostes portis, quas omnes solverat urbis
 Cum fato couversa fides, murisque recepti.*

Poffet

Posset etiam huc referri locus *VIRGILII Aeneid.*
Lib. VI: 894.

Sunt geminæ Somni portæ,

Sunt autem somniorum portæ loca illa subterranea ex mente veterum , ex quibus somnia emituntur , ut hæc explicat *Adr. TURNEBUS Adversar.* Lib. 28. Cap. 46. p. m. 631. Atque his quidem testimoniis probatum esse putamus , per portas integras Civitates & majores hominum conventus & societates sæpius intelligi.

§. VIII. Ad alteram probationis partem nunc accedimus , probaturi quod "ad hanc apud Scriptores sacros & profanos non tantum mortem & sepulchrum , sed etiam sæpius *infernum* , locum illum infaustis animabus & sua primæva integritate elapsis Spiritibus destinatum significet. GROTIUS in Commentar. ad Matth. l. c. contendit , quod "ad hanc ubique sepulchrum tantum denotet , BELLARMINUS e contra Lib. IV. de Christo , Cap. 12. defendit , quod hæc vox quoties in Scriptis sacris occurrit , semper *infernum* denotet. Uterque male , cum primus nimium negat , dum alter nimium affirmit. Apud Scriptores exoticos hanc vocem *infernum* denotare nos dubitare non sinnunt aperta veterum testimonia ; PLATO in *Phæd.* Cap. 43. p. m. 39. aperte differit , quod anima post emigrationem ex corpore se conferat in "ādīv , ad quæ in notis suis ad h. l. Cl. Job. Henr. WINKLERUS recte dicit , *locus in quem animæ relictis corporibus proficiuntur , a Socrate ādīs appellatur , & ratio denominationis ex verbis proxime præcedentibus patet , est locus purus , ut in materiis , quibus constat , nulla*

nulla fieri possit radiorum reflexio, ea de causa dicitur αειδης in quo nihil visu percipi potest. Apertissimum vero testimonium nobis exhibit LUCIANUS de Luctu Cap. 2. edit. Reiz. Tom. 2. p. 923. Ο μὲν δὴ ὄμιλος τόπου τινὰ ὑπὸ τῇ γῇ βαθὺν, "Αδην ὑπειλήφασι, μέγαν δέ καὶ πολύχωρον τύπον εἶναι, καὶ ζωφερὸν καὶ ἀνήλιον. Vulgus vero promiscuum locum quendam sub terra profundum esse putat inferos, eumque magnum & spatiōsum & tenebricosum, Soleque carentem. Descriptionem longam & egregiam inferni nobis exhibit VIRGILIUS Æneid Lib. VI. Vers. 264. & seqq. quam utpote longiorem huic loco inferere nostrum non est; Græcos in hac re sequuntur Latini, hinc ἄδην OVID. Metamorph. Lib. IV: 437. Stygiam urbem, PROPERTIUS Lib. III. Eleg. II. Nigrantes domos, & modo citatus VIRGILIUS Æneid. Lib. VI: 269.

- - - *domos ditis vacuas & inania regna.*

vocare consueverunt. Plurima alia testimonia quæ collegit Job. Conr. DIETRICUS in Antiq. N. Test. p. 43. consulto omittimus, quibus adjungi possunt ea quæ larga manu collegit Tobias PFANNERUS in System. Theol. purioris gentilism. Cap. 21. p. 464. ad quem, tanquam ad uberrimum harum rerum collectorem bonum ablegamus lectorem nostrum.

Sed hæc quæ dicta sunt statum controversiæ nondum absolvunt, negat Grotius, Schotanus &c. ἄδην esse infernum: Prolixe id etiam egit J. WINDET, M. D. in exercit. de statu vita functorum, quæ extat ab initio fasculi IV. opuscul. ad Philolog. Sacr. spectantium, ubi p. 59. probat per ἄδην sepulchrum esse intelligendum: Sed probavimus

vimus ex Scriptoribus profanis, quod ἀδης locum
 Spirituum denotet, idem jam probabimus facile
 ex loco satis noto Luc. XVI: 23. ubi de epu-
 lone divite hæc habentur, οὐτὶς ἐν τῷ ἀδην ἐπάργας
 τὸς ὄφθελμος αὐτῆς, ὑπάρχων ἐν βασιλείᾳ. Et in in-
 ferno existens attollit oculos suos, quem effet in tormentis,
 ad quæ recte omnino Eras. SCHMIDIUS hoc
 habet; "Adηs, Pluto, nomen per se Ethnicum, sed
 ita tamen de loco inferni usitatum, ut etiam Scriptura
 illud eo sensu usurpet. Nec certe Scriptor sacer hanc
 vocem adhibuisset, nisi hoc sensu ista vox ubique
 cognita & familiaris fuisset, & quid luculentius
 quam hoc testimonium, licet magno nisu id agat
 Illustris GROTIUS in notis ad Luc. XVI. ut
 ostendat, denotare tantum mortem: sed omni
 eruditionis apparatu, quem ad sententiam suam
 probandam effudit Vir eruditissimus, id egit ut
 vel parum acutus lector facile exinde videat, al-
 lata a Grotio esse loca, quæ ejus hypothesis non
 probent, sed evertant, ut id etiam probavit
 DORSCHÆUS in quatuor Evangelist. p. 259, &
 quid clarius, cum ἀδης expresse locus tormento-
 rum vocatur? recte hinc Job. Reinh. RUS Har-
 mon: Evang. Tom. 2. p. 808. Præ aliis dignus
 est hic locus Evangelistæ Lucæ, quoniam ex illo evidens
 est, ἀδην non nudum animæ separatae statum, abstra-
 bendo a loco ubi illi bene aut male sit, saltem non sem-
 per & ubi vis notare, junguntur enim mox βίτεροι
 eidem, & in versu 28. diserte appellatur τόπος τοῦ
 βασιλεὺς locus tormentorum. Est ideo ἀδης idem ille
 locus quem Lucas. VIII. 31. ἀλυστον & Johan-
 nes Apoc. XIV: 10. Locum Ignis & Sulphuris
 vocat. Fatetur etiam Camero quod hic Lucæ lo-
 cus ita clarus sit & apertus, ut negari non possit

infernum in illo denotari. Si ideo consentientem
hac in re habeamus Scriptoris sacri auctoritatem,
audacter assertere possumus, *adnr* apud Matthæum
eundem posse admittere sensum, quem apud
Lucam ex communi suffragio omnium illorum
habet, qui simplicem & genuinum Scripturæ sen-
sum amant & indagant.

§. IX. In iis quæ hactenus diximus, viam
tantum paravimus ad ea probanda & exornanda,
quæ ad explicationem & sententiam nostram con-
ducunt, atque ita existimamus recte illos fecisse,
qui per *Portas Inferni* regnum tenebrarum, cuius
princeps & imperator est Diabolus, perpetuus
Christi & Ecclesiæ hostis, intelligunt, atque ita
nobis persuasum est Servatorem nostrum locutum
fuisse secundum communem Judæorum & Gen-
tilium sensum & hypothesisin, esse scil. regnum
aliquod tenebrarum, malorum Spirituum & sce-
lestiarum animarum receptaculum, in quod in-
fausti isti Spiritus & ad crima quæcunque pronæ
animæ justo Dei judicio detruderentur, atque ibi
tanquam in carcere, ut dignam criminum & ma-
litiae pœnam luerent, concluderentur: hanc au-
tem fuisse omnis antiquitatis apud omnes promis-
cue gentes fidem, nos apertissima veterum testi-
monia dubitare non sinunt, quæ collecta quasi
in fasciculum leget qui vult apud PFANNERUM,
de *Theol. gentil.* p. 460. & sequentibus. Ita etiam
nobiscum sentit VITRINGA in *Commentar. ad Esaj. XXXVIII*: 10. p. 396. Tom: II. *De-
sumta est, inquit locutio de Portis inferni a fictione
poëtica antiqui temporis, qua Voraginem subterraneam,
quæ secundum ipsos recipit animas & umbras fatofunc-
torum,*

torum, conceperunt sub imagine magnæ urbis & civitatis. Atque certe nemo est Christianorum, qui non credat & concipiat, quod secundum ea, quæ edocti sumus ex sacris Literis, sit locus aliquis a Deo constitutus, ubicunque ille demum sit, in quo immundi Spiritus cum ingenti globo animarum infelictum & immundarum, suum habeant receptaculum, ex quo, non nisi Deo volente & permittente, egressus detur, atque hæc est pœnæ pars, quod impuri isti Spiritus carcere & catenis conclusi pro sua libidine nec egredi nec fremere & nocere possint, quia infernum inhabitare justo Dei judicio tenentur, usque dum dies accedit, quo diram judicis sententiam de æterno carcere inhabitando ab omni spe Solatii & exitus refecti audituri sunt. Supereft jam, ut probemus, Græcos per πύλας ἀδε tales locum, non autem mortem & sepulchrum tantum, intellectissimum, quod si a nobis evictum fuerit, ea haud dubie erunt probata, quæ ad sententiam nostram fulciendam, & contra Grotium, Cameronem, Harduinum, & alios probandam erant necessaria. Stabat infixa priscis sententia, quod Diis volentibus impuris illis Spiritibus saepe egressus concederetur, quo facto homines variis malis afficerentur, atque ex hac Veterum Opinione explicandus Locus PLAUTI in Trinummo Act. II: sc. 4. 124.

- - Acherontis ostium in nostro est agro.

ad quæ verba notavit TAUBMANNUS p. m. 1342. Veteres, cum animas omnes ad inferos descendere putarent, multis locis esse ostium orci credebant, ut qua Spiracula erant, quæ fætoris fæditate animam extorquebant, &c. sed & in locis pestilentibus Ostium

Mm 2

Orci

Orci esse dicebant, ut hoc loco Festus Manalem Lapidem sive manale eleganter Ostium Manium vocat, de quo Scaliger ad Festum; Gruterus, Lux inquit huic loco est a Columella Lib. I. de Re Rust. Cap. 3. Nam ubi sit cum Orco ratio ponenda, ibi non modo perceptionem fructuum, sed & vitam Colonorum esse dubiam, vel potius mortem quæstu certiorem &c. Hæc magis adhuc illustrat Joh. Fred. GRONOVIUS in Lectionib. Plautinis p. 174. Januam Orci appellabant Veteres omnies locos pestilentes unde certam perniciem imminere & aditum ad manes esse existimabant, sic Apul. VI. Metam: Sed bene quod meas potissimum manus incidiisti, & inter Orci Cancros jam ipsos hæsisti. Cancros vocant januam cancellatam, præcipue autem chasmata seu biatus terræ in altum desidentes, & agros, quos Cicero vocat Cælo & Solo calamitosos, insaubres coletibus ita vocabant. Ex his jam facile animadvertisimus, quam communis & recepta fuerit Veterum Opinio, animas impuras in infernum equidem esse detrusas, quod nos sacræ Literæ etiam docent, sed illas, quoties illis permittitur, hominibus damna inferre quantum possent, atque hæc magis adhuc confirmat LUCRETIUS de Rer. Nat. Lib. VI. 762.

*Janua his Orci potius regionibus esse
Credatur posta, hinc animas Acheruntis in oras,
Ducere forte Deos Manes inferne reamur.*

His adjungere possemus prolixiores VIRGILII descriptiones, qui hæc latius describit Æneid. Lib. VI. Sed eadem Græcorum de his fides erat, quam ab HOMERO acceperant, sic enim ille de ejusmodi Spiraculis, ex quibus impuri manes ad homines lædendos exirent Odyss. Lib. XIV. 156.

Ἐχθρὸς

Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς Αἴδαο πύλης
Γίνεται.

*Inimicus enim mihi ille non minus Ditis januis
Est.*

& idem in oratione Tlepolemi ad Sarpedonem
Iliad. lib. V. 646.

Ἄλλ' υπ' ἐμοὶ δυνθένται πύλας αἰδαο περίσσων
Sed a me interfectum ad Portas Orci descensurum.

Et ne quis putet & objiciat, quod per Portas Orci hoc loco sepulchrum intelligat, contextus enim manifeste docet, quod hæc explicatio falsa esset, quia aliás certe sensus verbis minantibus haut constaret, sed si quis dubitare velit dubitet, & eum convincet alijs locus *Iliad.* Lib. XXIII.
70. ubi anima Procli ad Achillem ita

"Εὐδεις, αὐτὰρ ἐμεῖο λελασμένος ἐπλευ Αχιλλεῦ
Οὐ μέν μεν ζώοντος ακίνδεις, ἀλλα θανόντος,
Θάπτε μὲ ὄπλιταχιστα πύλας αἰδαο περισσω.

*Dormis & mei oblitus es, Achille?
Non quidem me viventem negligebas, sed mortuum,
Sepeli me quidem citissime, Portas Orci ut intrem.*

Homines inseptatos in regnum tartareum ubi
Plato & Proserpina Sceptra tenebant, introire non
potuisse non est cur lectorem moneam, cum sit
res pueris nota secundum illud VIRG. *Æneid* Lib.
VI. 325. ubi Vates rationem exponit Æneæ,
quare Charon non omnes in Cymbam suam re-
cipiat.

*Hæc omnis quam cernis, inops inhumataque turba est,
Portitor ille Charon, hi quos vehit unda, sepulti.*

Mm 3

Nec

*Nec ripas datur horrendas & rauca fluenta
Transportare prius, quam sedibus ossa quierunt.
Centum errant annos, volitantque hæc litora circum,
Tum demum admissi stagna exoptata revisunt.*

His quæ a nobis sunt dicta, adjungi possent etiam quædam argumenta, quæ affert WINDET in erudita exercitatione de statu vita functor. Sect. VI. p. 90. ubi Vir eruditiss. postquam in antecedentibus dixerat, hebræorum ήνω & Græcorum ἄδνι sœpius denotare mortem & sepulchrum, nunc firmius etiam adstruit ex Scriptis Hebræorum, quod ήνω sœpius a doctoribus Judæis sumatur, pro loco vita funectorum, & quod ἄδνι apud Græcos sœpe denotet domicilium illud Spirituum si- ve infernum, sic enim ille statim ab initio Sect. sextæ. Hebræorum ήνω sœpe exhibet locum vita funectorum, illum autem locum hebræi solent in duas regiones dispescere, Paradisum nempe & Gehennam. &c. & mox postea; Quemadmodum vero Hebr. ήνω & bonum & infelicem Spirituum locum designat, ita Græcorum ἄδνι & Elysium & Tartara continet, ita Auctor Operis Josepho adscripti quod edidit D. Hæsche- lius in notis ad Photium p. 9. Et quo sensu Scheol & ἄδνι in subterraneis esse dicantur itidem, υπὸ χθο- νὸς δικαιόσεις τε καὶ τιμὴς δἰς ἀρετῆς ἢ παιᾶς ἐπιτή- δευσεις ἐν βίῳ γέγονεν, hæc etiam ratio, quare Josephus Antiq. Jud. Lib. VI Cap. 14. Sect. 2. p. 354. edit. Havercamp. describens historiam mulieris Endorenſis, Samuelem evocantis ait, quod εἰς ἄδνι ipsum ascendere fecerit. Plura qui desiderat inveniet logo cit. unde sitim suam circa hanc rem restinguere possit.

§. X. Probatum dedimus, quantum quidem ex judicio boni lectoris expectamus, quod ex com-

communi veterum loquendi ratione nihil insolitum fuerit Regnum Spirituum vocare πύλας ἄδεια, ecce ideo phrasis cuius sensus & Græcis & Hellenistis hunc locum Evangelii legentibus potuit esse obvius: Hæc etiam est causa est, quare communem explicationem adoptandam quidem, sed alio quam hactenus factum est modo explicandam esse censuimus, quis enim per Portas inferni potestatem Diaboli & immundorum Spirituum dicet hoc loco significari, quamdiu per πύλας ἄδεια mortem tantum & sepulchrum denotari apud priscos probabitur, ut id certe a viris quibusdam doctissimis factum fuisse animadvertisimus. Hoc etiam prolixius probat Phil. Jac. BURCKLIN Lib. de *descensu Christi ad inferos* p. 446, quæ autem prolixiora sunt, quam ut heic describi possint. Rem totam paucis verbis & summam verborum Christi ita exhibet Illustris Christ. Matth. PFAFFIUS in Notis exegeticis ad Evang. Matth. *Portæ Inferorum non prævalebunt adversus Ecclesiam, b. e. Ecclesia nunquam potest interire, licet totus mundus & omnes potestates terrestres & infernales adversus eam conspirarent & eam delere vellent, nunquam enim Dominus eam relinquet, sed eam inter dirissimas persecutiones tutam servabit.* Consimilem propemodum verbis Christi sensum etiam tribuit vir eruditione & pietate conspicuus Henr. Benedict. STARCKIUS in Not. Select. ad dubia loca N. T. p. 56. Hæc jam de Portis Inferorum dicta sufficiant, atque huic forsitan labori potuisse supercedere, si Doctiss. Christ. Sigism. GEORGIUS suam quam promisit de πύλαις ἄδεια exercitationem in vindiciis N. T. ab Hebraismis p. 360. publici juris fecisset, quia a Viro Clarissimo nil nisi ex penetralibus Veterum Græco-

rum petitum, & sufficientibus argumentis firmatum expectate potuissimus.

§. XI. Dum in eo sumus, ut quid per πύλας ἄδε intelligendum sit expodamus, velut coronidis loco adhuc examinandus est locus DIOG. LAERTII de *Vitis Philosophor.* Lib. VIII. Segm. 34. p. 515. edit Wetsten. ubi dicitur, quod Pythagoras a fabarum esu abstinuerit, quia ἄδε πύλας sint similes; verba ejus hæc sunt. Φησὶ δὲ Ἀριστοτέλῃσι ἐν τῷ περὶ τῶν κυάμων, περιγγέλλειν αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων, ὅτοι ἄδειοις ἐισὶν ὄμοιοι ἢ ὅτι ἄδε πύλας. Ait autem Aristoteles libro de fabis, ideo admonuisse illum abstinendum fabis, sive quod pudendis similes essent, sive quod inferni januis. Multa eruditione magnaque industria id agit doctiss. WINDET in supra laudata dissertatione de vita functionum statu, Sect. V. p. 62. ut doceat & demonstret, quare Pythagoras voluerit discipulos suos a fabarum esu abstinere, & plurima quidem haut proletaria in hanc rem attulit, quæ repetere hoc loco nostrum non est, sed verba Laertii, quod inferni januis sint similes non exposuit, & quidem consulto, quis enim hæc obscurissima exponeret? Cum portæ inferni sint ens mere imaginarium, de quo ne quidem Veterum Poëtæ descriptionem dedere; quis est, qui divinare possit, quis horum verborum sensus esse debeat? hæc cum ita sint, mihi equidem est persuasum mendum cubare in his Laertii verbis atque lectiōnem esse corruptam, atque integer erit sensus si legamus αἰδοῖς πύλας: notum vero partes genitales Virorum & Mulierum promiscue αἰδοῖα vocari apud Græcos, ut nos docet POLLUX Onomast.

Lib.

Lib. 2. Cap. 4. Sect. 144. p. m. 239. nec infolitum priscis cavitates corporis humani per canales desinentes πύλας vocare, hinc portæ hepatis, per quas sanguis suscipitur πύλαι etiam dictæ, ut nobis testis est iterum POLLUX Lib. 2. Cap. 4. Sect. 215. Hæc autem quomodo intelligi & explicari debeant medicis & anatomicis explicandum relinquimus, hoc saltem dabit lector, quod si ita legamus, sensum aliquem exsculpi posse ex dictis Laertii, cum certe quamdiu ἀδει πύλας retinetur, ne Oedipus quidem divinare possit, quomodo fabæ cum portis inferni aliquam habere possint similitudinem. Sed sit apud quemque arbitrium, conjecturam damus, quam nec aliis argumentis firmare, nec pertinaciter defendere animus est, hoc vero mirum videtur, quare WINDDET Vir certe doctus, & in ritibus veterum bene versatus ignoraverit, quæ fuerit ratio, quare Pythagoras disciplinæ suæ traditos ab esu fabarum tam anxie revocaverit, cum tamen rem totam PORPHYRIUS in vit. Pythagoræ Cap. 44. p. 43. edit Kuster. tam dilucide exposuerit, verba ex versione Luc. Holstenii hæc sunt. *Fabis vero æque ac humanis carnibus abstinentem monebat, referunt autem eum hujus legis causam hanc allegasse. Cum pri-*

mum rerum principium atque origo essent invicem conturbata, multaque in terra confusa inter se coaliissent, simulque comparuissent, paulatim singula exorta atque discreta fuisse, cum simul & animalia nascerentur & plantæ producerentur, tum ex eadem putredine & homines extitisse, & fabas efforuisse, cuius rei manifesta adducebat argumenta; si quis enim fabam arrodat, dentibusque comminutam ferventibus solis radiis paululum exponat, & post exiguum temporis spati-

um redeat, humani cruoris odorem in eo percipiet; præterea si quis eo tempore, quo fabæ florem emitunt, paululum aliquid floris jam nigricantis accipiat, & in vase fictile immissum & operculo obtectum humi defodiat, atque ita defossum dies nonaginta conservet, tumque effussum rursum promat, atque operculum tollat, loco fabæ, aut pueruli caput, aut pudendum muliebre enatum videbit. Hæc Porphyrius, ex quibus quantum videtur lectio præsidium accipiet. Sed de his abunde, nec plura addere lubet.

T A N T U M.

Epi-